

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 174g/2017

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale pct.25 din Art. III
și Art. VIII alin.(3) din Legea nr.290 din 16 decembrie 2016 pentru
modificarea și completarea unor acte legislative
(dreptul la recalcularea pensiei)[3]

CHIȘINĂU

5 ianuarie 2018

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
DI Igor DOLEA,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *greșier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 27 decembrie 2017,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 5 ianuarie 2018 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a pct. 25 din Art. III, în partea ce ține de articolul 33 alin. (1) lit. c) și alin.(4/1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, și Art.VIII alin. (3) din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ridicată de avocatul Mihail Balaban, în dosarul nr. 3-559/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 27 decembrie 2017 de către judecătorul Victoria Hadîrcă din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 21 februarie 2017, Iacob Balaban s-a adresat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Căușeni, solicitând recalcularea pensiei pentru stagiul de cotizare realizat după stabilirea pensiei.

4. Casa Teritorială de Asigurări Sociale Căușeni a refuzat să efectueze recalcularea pensiei, invocând prevederile Legii nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care au fost operate modificări în articolul 33 din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

5. La 28 martie 2017, Iacob Balaban s-a adresat cu o cerere prealabilă către Casa Națională de Asigurări Sociale, solicitând anularea actului administrativ al Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Căușeni și recalcularea pensiei. Cererea prealabilă înaintată a fost respinsă.

6. La 20 iunie 2017, Iacob Balaban a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, intervenient accesoriu Casa Teritorială de Asigurări Sociale Căușeni și Federația Sindicală a Educației și Științei din Republica Moldova, prin care a solicitat anularea actelor administrative și obligarea de a recalcula pensia.

7. În ședința de judecată din 13 octombrie 2017 avocatul Mihail Balaban a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a pct. 25 din Art. III, în partea ce ține de articolul 33 alin. (1) lit. c) și alin.(4/1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, și Art. VIII alin. (3) din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

8. Prin încheierea Judecătoriai Chișinău, sediul Buiucani, din 18 decembrie 2017, s-a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și remiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii (republicată în M.O., 2004, nr.42-44, art.247) sunt următoarele:

Articolul 33

Reexaminarea drepturilor la pensie

„(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul:

- a) apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie;
- b) transferării la altă categorie de pensie;
- c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă.

(2) Reexaminarea drepturilor la pensie în cazul prevăzut la alin.(1) lit. a) se efectuează și pentru pensionarii care și-au realizat dreptul la pensie până la 1 ianuarie 1999, dar numai la prezentarea documentelor ce confirmă stagiul de cotizare.

(3) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în condițiile prezentei legi.

(4) Pensionarul care solicită transferul la una dintre categoriile de pensii prevăzute de prezenta lege de care a beneficiat anterior poate opta pentru pensia stabilită anterior luând în considerare toate indexările și recalculările efectuate până la data transferului.

(4/1) Pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă în condițiile prezentei legi pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des decât o dată la doi ani, cu condiția că pensia calculată conform formulelor din anexe, părți integrante ale prezentei legi, este mai mare decât pensia aflată în plată.

(5) Noile drepturi la pensie se acordă începând cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale. În cazul transferării la altă categorie de pensie prevăzută de prezenta lege, termenul de transfer se stabilește conform art.11 alin.(2).”

11. Prevederile relevante ale Legii nr.290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (M.O., 2016, nr.478-490, art.964) sunt următoarele:

„**Art. III.** – Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.42–44, art.247), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

[...]

25. Articolul 33:

alineatul (1) se completează cu litera c) având următorul cuprins:

„c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă.”

alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Pensionarul care solicită transferul la una dintre categoriile de pensii prevăzute de prezenta lege de care a beneficiat anterior poate opta pentru pensia stabilită anterior luând în considerare toate indexările și recalculările efectuate până la data transferului.”

articolul se completează cu alineatul (4/1) având următorul cuprins:

„(4/1) Pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă în condițiile prezentei legi pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des decât o dată la doi ani, cu condiția că pensia calculată conform formulelor din anexe, părți integrante ale prezentei legi, este mai mare decât pensia aflată în plată.”

„**Art. VIII.** – (1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2017.

[...]

(3) Punctul 25 din articolul III în partea ce ține de articolul 33 alineatul (1) litera c) și alineatul (4/1) se aplică în cazul pensiilor pentru limită de vârstă stabilite începând cu 1 ianuarie 2017.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că prevederile contestate, care acordă dreptul la recalcularea pensiei doar persoanelor care au realizat dreptul la pensie din 1 ianuarie 2017, încalcă grav drepturile fundamentale ale reclamantului la proprietate, la un trai decent și la o protecție socială echitabilă și nediscriminatorie din partea statului, garantate de articolele 46 și 47 din Constituție.

13. Autorul excepției menționează că reclamantul pe toată perioada de activitate a achitat contribuțiile de asigurări sociale, fapt care îl îndreptățește pe deplin de a beneficia de recalcularea pensiei în egală măsură cu alți beneficiari, iar, prin prisma principiului egalității, trebuie să-i fie asigurat același tratament nediscriminatoriu ca în raport cu alți beneficiari de pensii.

14. În final, autorul excepției susține că prevederile pct. 25 din Art. III, în partea ce ține de articolul 33 alin. (1) lit. c) și alin.(4/1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, și Art. VIII alin. (3) din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative sunt contrare articolelor 4, 7, 8, 15, 16, 46, 47 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Legii nr.290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de avocatul Mihail Balaban, în dosarul nr. 3-559/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost învestită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

19. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile pct. 25 din Art. III, în partea ce ține de articolul 33

alin. (1) lit. c) și alin.(4/1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, și Art. VIII alin. (3) din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

20. Curtea constată că prin Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 au fost operate mai multe modificări în Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, inclusiv în partea ce ține de recalcularea pensiei. Astfel, potrivit noilor prevederi, pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des decât o dată la doi ani, cu condiția că pensia calculată este mai mare decât pensia aflată în plată (Art. III pct.25).

21. În același timp, prin Art. VIII alin. (3) din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 s-a stabilit că reexaminarea pensiei în condițiile articolului 33 alin. (1) lit. c) și alin. (4/1) din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 se aplică în cazul pensiilor pentru limită de vârstă stabilite începând cu 1 ianuarie 2017.

22. În aceste condiții, Curtea observă că autorul excepției susține că prevederile contestate contravin articolelor 4, 7, 8, 15, 16, 46, 47 și 54 din Constituție.

23. Astfel, cu referire la pretinsa încălcare a articolului 46 din Constituție, prin care se garantează dreptul de proprietate, Curtea reține că, în jurisprudența sa, a stabilit că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale, garantate de articolul 46 și, respectiv, articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică.

24. La fel, Curtea Europeană a stabilit că articolul 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție se aplică doar pentru bunurile actuale ale unei persoane. Astfel, veniturile viitoare nu pot fi considerate „bunuri”, cu excepția cazului în care dreptul a fost deja câștigat sau este sigur că va fi plătit (a se vedea, spre exemplu, *Koivusaari și alții v. Finlanda*, decizia din 23 februarie 2010, nr. 20690/06). Cu toate acestea, în anumite circumstanțe, o „speranță legitimă” de a obține un „bun” poate beneficia, de asemenea, de protecția articolului 1 din Protocolul nr.1 adițional la Convenție. Dacă interesul patrimonial în cauză este de ordinul creanței, el nu poate fi considerat o „valoare patrimonială” decât dacă are o bază suficientă în dreptul intern, spre exemplu atunci când este confirmat printr-o jurisprudență bine stabilită a instanțelor (*Kopecky v. Slovacia* [MC], par. 52, *Dumitru David și alții v. România*, cererea nr. 54577/07).

25. Totodată, Curtea Europeană a statuat că statele se bucură de o marjă largă de apreciere în reglementarea politicilor lor sociale, inclusiv dreptul de a-și reglementa în mod independent sistemul de pensii (*Janković v. Croația*, decizia din 12 octombrie 2000).

26. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că cererea privind recalcularea pensiei nu se referă la un „bun existent”. Cu toate acestea, este

important de a determina dacă persoana a avut o „speranță legitimă” privind recalcularea pensiei sale, în temeiul dispozițiilor legale (*Berezovskiy v. Ucraina*, decizia din 15 iunie 2004).

27. În speță, Curtea observă că reclamantul s-a pensionat în anul 2008 și solicită recalcularea cuantumului pensiei pentru stagiul de cotizare realizat după stabilirea pensiei. Așadar, prin raportare la constatările sus menționate, Curtea reține că reexaminarea drepturilor la pensie pentru pensionarii care continuă să activeze în câmpul muncii după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă a fost introdusă prin Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2017. Prin urmare, având în vedere că anterior adoptării Legii nr. 290 din 16 decembrie 2016 nu era prevăzut un asemenea drept de reexaminare a pensiei, nu se poate susține că persoanele pensionate până la această dată și care au continuat să activeze în câmpul muncii au avut o „speranță legitimă” de a obține un bun.

28. În acest sens, Curtea nu poate reține nici pretinsa încălcare a articolului 16 din Constituție. Or, până la 1 ianuarie 2017 nimeni nu a beneficiat de dreptul la recalcularea pensiei.

29. În partea ce ține de dreptul de recalculare a pensiei după 1 ianuarie 2017, Curtea menționează că această situație nu este aplicabilă în prezenta speță, ținând cont de faptul că, potrivit articolului 33 alin. (4/1) din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2017, reexaminarea pensiei poate fi solicitată nu mai des decât o dată la doi ani.

30. Cu referire la alegațiile autorului sesizării privind încălcarea articolului 47 din Constituție, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că statul dispune de o marjă largă de apreciere în domeniul drepturilor sociale, iar drepturile prevăzute de articolul 47 din Constituție nu garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială. Garanțiile sociale nu au un caracter necondiționat, legiuitorul fiind în drept de a stabili condiții specifice pentru exercitarea drepturilor sociale.

31. În acest sens, Curtea menționează că modul de reexaminare a dreptului la pensie reprezintă o opțiune a legiuitorului, acesta fiind liber să stabilească acordarea acestui drept, conținutul și limitele acestuia, precum și condițiile în care poate fi efectuată reexaminarea.

32. Totodată, cu referire la prevederile constituționale cuprinse la articolul 54 alin. (1), privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, Curtea constată că acestea nu sunt aplicabile în prezenta cauză, deoarece dispozițiile legii criticate nu restrâng dreptul la pensie, ca un drept fundamental prevăzut la articolul 47 din Constituție, ci prevăd doar modul de recalculare în condițiile noului sistem de pensionare, stabilit prin Legea nr.290 din 16 decembrie 2016.

33. În ceea ce privește încălcarea articolelor 4, 8, 15 din Constituție, Curtea observă că acestea comportă un caracter generic și constituie

imperative de ordin general-obligatoriu, care stau la baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate.

34. În temeiul celor expuse *supra*, Curtea menționează că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate pentru a fi examinată în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și pct. 28 din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a pct. 25 din Art. III, în partea ce ține de articolul 33 alin. (1) lit. c) și alin.(4/1) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, și Art. VIII alin. (3) din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ridicată de avocatul Mihail Balaban, în dosarul nr. 3-559/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

Chișinău, 5 ianuarie 2018
DCC nr.8
Dosarul nr.174g/2017